

LLENGUA I MITJANS DE COMUNICACIÓ A CATALUNYA

CARLES DUARTE I MONTSERRAT

A l'hora de fer una valoració sobre els mitjans de comunicació a Catalunya, cal examinar amb atenció la situació del català en l'àmbit dels mitjans de comunicació. És natural que sigui així si tenim en compte l'interès que suscita aquesta qüestió per la transcendència social que té, per la incidència que té des d'un punt de vista d'imatge lingüística de Catalunya i perquè es tracta d'una realitat en evolució. D'una banda, cal assenyalar la presència creixent del català a la premsa comarcal, la implantació prou clara del català a les emissores de ràdio i als canals de televisió locals i el pes i el prestigi dels mitjans de comunicació de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió. D'altra banda, cal constatar el domini del castellà en la premsa general d'abast nacional i en l'especialitzada (esports, divulgació científica, erotisme...), i en la ràdio i la televisió privades d'àmbit general.

L'altre gran aspecte de la matèria que examinarem en aquest text és el del model de llengua. Des dels mitjans de comunicació s'han anat definint manuals d'estil i criteris a fi de donar resposta als problemes lingüístics amb què es troben els mitjans de comunicació. I aquest fet ha estat l'origen d'una certa polèmica entre posicions partidàries d'un respecte més gran de la normativa acadèmica i posicions que propugnen un més gran acostament a la llengua espontània. En tractarem més endavant. En tot cas, vull assenyalar ja ara la importància que els mitjans de comunicació tenen avui a l'hora de crear i difondre models de llengua. Actuen com a veritables escoles de llengua, que poden contribuir a dignificar i a enriquir (o bé, contràriament, a empobrir i degradar) la llengua dels seus destinataris. I recordem que, com assenyala Carme Junyent al llibre *Vida i mort de les llengües*, «la degradació de la llengua accelera el procés d'extinció justament perquè els parlants creuen que "una llengua així" no val la pena de parlar-la ni, per tant, preservar-la» (p. 59). Certament no es pot establir un model de llengua per als mitjans de comunicació que els destinataris puguin percebre com a encarcerat i distant, però tampoc seria raonable un model de llengua per als mitjans de comunicació que es limités a reproduir la llengua oral espontània, perquè els mitjans de comunicació han de contribuir a crear models que

afavoreixin que els parlants usin millor la llengua, especialment en un context, com el nostre, en què una part fonamental de la població adulta no ha estat escolaritzada en català.

A Catalunya, com en diferents graus en altres territoris de llengua catalana, el català viu un procés de normalització, que ha comportat d'entrada un increment substancial del coneixement del català, sobretot entre els alumnes que han seguit o segueixen l'ensenyament obligatori, en què garanteixen la presència del català diverses normes dictades per la Generalitat de Catalunya, i entre els alumnes dels cursos de català per a adults. Al costat d'aquest creixement progressiu del coneixement de la llengua catalana, s'ha produït un increment, encara que no de les mateixes proporcions, de l'ús del català. Aquest increment s'ha produït especialment en l'àmbit de l'Administració catalana (autonòmica i local), però presenta encara mancances evidents en diferents sectors econòmics.

Certament la situació actual queda lluny d'una plena normalització, que crec que hauria de consistir en l'assoliment d'un ús general i preeminent del català a Catalunya. Ara bé, perquè el català esdvingui usual i preeminent en tots els àmbits, cal aconseguir que els mitjans de comunicació que es difonen a Catalunya tinguin el català com a llengua habitual.

La premsa

Catalunya té una important tradició de premsa periòdica, amb alguns antecedents del segle XVII (com la *Gazeta* de 1641) i amb el *Diario de Barcelona* (1792) com a degà. Les primeres publicacions periòdiques que van obtenir una mínima continuïtat van aparèixer en castellà, encara que el *Diario de Barcelona* va adoptar, per un període breu, el català i el francès com a llengües de publicació l'any 1810, en plena Guerra del Francès. També l'any 1810 es va editar en català la *Gazeta del Corregiment de Girona*. Després d'aquesta efímera experiència de premsa en català, el castellà tornà a ser la llengua vehicular de la premsa a Catalunya.

Dels anys quaranta del segle XIX són les publicacions periòdiques en català *Lo Pare Arcàngel* (1841) i, sobretot, *Lo Verdader Català* (1843).

A partir de la segona meitat dels anys seixanta s'inicià una etapa de fort creixement de la premsa en català (*La Campana de Gràcia* —1870—, que fou el primer gran èxit de la premsa en català, *La Renaxensa* —1871—, *L'Esquella de la Torratxa* —1879—, etc.). Justament a partir de 1879 apareixen els primers diaris en català (*Diari Català* —1879—, *La Renaixensa* —1881—, etc.) i també la primera gran publicació periòdica no diària en català: *La Il·lustració Catalana* (1880).

El tombant del segle constitueix una etapa d'expansió de la premsa en català. És l'època d'aparició dels grans diaris *La Veu de Catalunya* (1899) i *El Poble Català* (1906), i de la creació de nombrosos diaris i revistes locals i comarcals (*Lo Somatent* —Sabadell, 1886—, *Lo Catalanista* —Reus, 1897—, *La Comarca de Lleyda* —1900—, *La Veritat* —Manresa, 1901—) i de revistes especialitzades en català (*En Patufet* —1904-1938—, *Papitu* —1908-1937—, etc.).

Els anys vint són de consolidació. N'és un exemple representatiu la catalanització de *La Publicidad* (1878), que el primer d'octubre de 1922 esdevé *La Publicitat*, a conseqüència de la vinculació del diari a Acció Catalana, partit creat precisament l'any 1922. Es tracta d'una etapa d'expansió de la premsa en català, amb la presència d'un ampli ventall de publicacions periòdiques en català de caràcter polític, humorístic, literari i cultural, infantil, religiós, esportiu...

Ara bé, ens equivocariem si interpretéssim que aquest desenvolupament de la premsa en català feia que el català fos aleshores la llengua dominant de la premsa a Catalunya. L'any 1920 els diaris de més difusió a Catalunya eren en castellà: *La Vanguardia*, *La Publicidad* (que, com acabo d'assenyalar, es va catalanitzar dos anys més tard), *Las Noticias*, *El Diluvio* i *El Noticiero Universal*.

En realitat, la situació actual de la premsa a Catalunya recorda la dels anys vint i trenta; predomini del castellà entre els diaris editats a Barcelona (l'any 1927, a Barcelona s'editaven quatre diaris en català i setze en castellà; l'any 1933, la proporció havia passat a set en català i dotze en castellà, i només durant la Guerra Civil s'assolí una certa paritat entre el nombre de diaris editats en català i en castellà a Barcelona) i gran vitalitat de la premsa comarcal en català (Sabadell, Manresa, Lleida, Reus, Girona, Mataró...).

L'acabament de la Guerra Civil va comportar la ruptura de la continuïtat mantinguda de la premsa en català a Catalunya des de mitjan segle XIX i la implantació de l'ús exclusiu del castellà, concretada en les capçaleres següents: *La Vanguardia Española*, *El Noticiero*, *El Correo Catalán*, *Hoja del Lunes*, i els diaris provincials *Los Sitios* de Girona, *Diario Español* de Tarragona o *La Mañana* de Lleida. La presència del català a les publicacions periòdiques va quedar aleshores limitada per uns quants anys a l'exili, sobretot a Mèxic (*Revista dels Catalans d'Amèrica...*), Argentina (*Catalunya...*) i França (*Poble Català...*), i a unes poques publicacions clandestines (polítiques: *L'Hora de Catalunya...*; o literàries: *Poesia...*).

Sota l'empara de l'Església, a partir de la segona meitat dels anys cinquanta s'inicia una tímida represa de la premsa en català (*Serra d'Or*

—1955, primera etapa com a circular; 1959, segona etapa, ja com a revista—, *Oriflama* —1961—, *Cavall Fort* —1961—, etc.).

La Llei de premsa de 1966, coneguda per Llei Fraga, va obrir una esclatxa que va ser aprofitada per a la creació de *Tele/Estel* com a setmanari en català, que va obtenir una important difusió, i per intentar la creació d'un diari en català, *Migdia*, que finalment no va arribar a aparèixer. També de l'any 1966 és la creació de *Presència*.

A l'inici dels anys setanta la revista mensual *Canigó* passà a ser un setmanari (1971). També aleshores neixen diverses publicacions periòdiques en castellà d'àmbit local com *La Voz del Llobregat*. L'any 1974 neix *Poble Andorrà* i el mateix any comença a configurar-se el projecte del que serà el primer diari en català després de la Guerra Civil, l'*Avui*, que apareixerà finalment l'any 1976. Des d'aleshores han anat sorgint nombroses iniciatives reeixides de premsa en català d'àmbit local, comarcal o intercomarcal, amb la creació de nous periòdics (*Regió 7*—1978—, *Punt Diari*—1979—, *Nou Diari de Girona*—1993—, el setmanari *El 9 Nou* —1978—, etc.) o amb la catalanització de diaris preexistents en castellà (*Diari de Barcelona* —1987—, *Diari de Lleida* —1989—, *Diari de Girona* —1990—, etc.). Aquesta renovació de la premsa local i comarcal ha afectat també Tarragona, amb el *Nou Diari*. Un esment especial mereix el setmanari *El Temps* (1984), editat a València però distribuït àmpliament a Catalunya. Cal recordar, a més, que la Generalitat de Catalunya ha contribuït eficaçment a la recuperació creixent de la premsa en català amb una política decidida de suport a l'edició de publicacions periòdiques en llengua catalana.

La situació actual és d'una certa distribució de funcions entre el català i el castellà, semblant a la dels anys vint i trenta: predomini del castellà en els diaris editats a Barcelona (*El Periódico*, *La Vanguardia*, *El Observador*, incloent-hi edicions específiques de diaris amb seus fora de Catalunya com *El País*, *Abc*,...), en la premsa esportiva (*Sport*, *El Mundo Deportivo*...) i política (*Tiempo*, *Cambio 16*...), en les revistes de societat (*Lecturas*, *Hola*...), de divulgació científica (*Muy interesante*...), etc. El català és present a Barcelona amb els diaris *Avui* i l'edició de Barcelona del *Nou Diari* (que ha ocupat l'espai del *Diari de Barcelona*, capçalera que ha estat retirada del mercat i que és propietat de l'Ajuntament de Barcelona, del *Nou Diari* de Tarragona i del *Diari de Lleida*), que ocupen una franja força limitada del mercat, té algun setmanari polític d'interès i diverses revistes culturals de qualitat, domina d'una manera clara la premsa local, comarcal i intercomarcal, i ha anat ocupant, amb força dificultats, espais de la premsa esportiva i d'humor.

Sembla clar que els grans reptes pendents del procés de normalització lingüística són els diaris en català d'àmbit de difusió per a tot Catalunya i la premsa especialitzada. Cal reconèixer que mai el català no ha estat clarament predominant en la premsa editada a Barcelona. L'evolució progressiva de l'índex de coneixement del català entre la població de Catalunya, l'increment de l'hàbit de lectura en català i la transformació progressiva de la societat catalana (començant per l'escola, però incloent-hi les administracions públiques i ara també d'una manera incipient el món econòmic) cap a un model lingüístic en què el català, com a llengua pròpia, esdevingui la llengua d'ús més general han d'acostar-nos a la superació d'una situació que ens ha estat sempre desfavorable. Un intent que caldrà seguir amb atenció és el que representa el *Nou Diari*, diari d'abast nacional, el primer número del qual va aparèixer el dia 30 d'abril de 1993, que té diverses edicions (que en diferents casos neixen de la renovació d'experiències preexistents) per a diferents territoris (Barcelona, Girona, Lleida, Reus i Tarragona) i que inclou informacions, unes seccions comunes i unes seccions específiques per a cada edició. Aquesta experiència podria consolidar el paper destacat de la premsa comarcal i intercomarcal a Catalunya i podria constituir una oferta peculiar de diari nacional amb diferents edicions locals (hi ha certs paral·lelismes d'això en la premsa basca).

En qualsevol cas, la normalització lingüística a la qual aspirem ha de comportar que el català esdevingui la llengua majoritària als mitjans de comunicació editats i difosos a Catalunya, encara que, com a primer pas, cal dedicar una atenció prioritària a la catalanització de la premsa editada a Catalunya de més difusió.

Un altre aspecte important a l'hora de tractar de la llengua als mitjans de comunicació és el predomini absolut a Catalunya de les agències de notícies que actuen en castellà i la mancança d'una veritable agència catalana de notícies, tot i la línia oberta en català per l'agència EFE. Aquesta agència catalana de notícies convindria que mantingués lligams de col·laboració amb tots els territoris de llengua catalana i que inclogués notícies en vídeo.

La radiodifusió

Em referiré a continuació d'una manera sintètica a la radiodifusió. En el moment en què la premsa en català començava a consolidar-se, es va crear a Catalunya la primera emissora de ràdio de l'Estat, Ràdio Barcelona (1924), que aconseguí una gran popularitat; però aquesta emissora va quedar absorbida dos anys més tard per la Unió de radio de Madrid i va passar a ser denominada Unió Radio Barcelona, en una operació afavorida per la dictadura de Primo de Rivera. Un procés paral·lel al seguit per Ràdio

Barcelona afectà Ràdio Catalana, fundada l'any 1925 i també absorbida per Unió Radio de Madrid.

L'any 1929 es va crear Ràdio Associació de Catalunya, primera emissora de ràdio totalment en català, que va ser l'origen d'una cadena radiofònica integrada per Ràdio Girona, Ràdio Lleida i Ràdio Tarragona. L'any 1936 Ràdio Associació va passar a dependre de la Generalitat. El gener de 1939 el règim franquista estableix la Red de Emisoras de Radio Nacional de España i el 1942 es crea la Red Española de Radiodifusión. Un cop acabada la Guerra Civil, Ràdio Associació va ser castellanitzada i va passar a ser Radio España de Barcelona. També l'acabament de la Guerra Civil va comportar la castellanització de Ràdio Barcelona, que fins aleshores havia emès en català i en castellà.

Després del parèntesi obert per l'acabament de la Guerra Civil, el català tornà a les emissions radiofòniques els anys seixanta, amb el programa *Radioscope* de Salvador Escamilla a Ràdio Barcelona (1963), el programa *L'hora de Catalunya* d'Emili Casademont a Ràdio Popular de Figueres (1965) i altres programes en diverses emissores locals i comarcals.

L'any 1976 Radiotelevisión Española (RTVE) va establir Ràdio 4, que esdevingué la primera emissora íntegrament en català després de la Guerra Civil, en un mercat radiofònic en què tant les altres emissores dependents de l'Estat com les emissores privades configuraven un panorama d'un aclaparador domini del castellà.

Un fet cabdal en la radiodifusió a Catalunya ha estat la creació de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió (1983), de la qual depenen les emissores de la Generalitat, que a hores d'ara presenten una oferta àmplia (Catalunya Ràdio, una retrobada Ràdio Associació de Catalunya, Catalunya Música i Catalunya Informació) i que han assolit uns nivells d'audiència molt importants (Catalunya Ràdio ocupa des de fa temps una posició privilegiada entre les tres emissores més escoltades a Catalunya).

Un altre fet d'una gran transcendència en la presència actual del català a la radiodifusió a Catalunya és la constitució de nombroses emissores municipals (n'hi ha més de cent trenta), agrupades en la Federació d'Emissores Municipals de Catalunya (EMUC).

Ara bé, malgrat els bons resultats d'audiència d'algunes emissores en llengua catalana, els programes en català d'emissores d'àmplia difusió, la bona implantació de les emissores municipals, que emeten gairebé exclusivament en català, i alguna cadena privada en català (Cadena Nova), la presència del castellà a la ràdio a Catalunya continua essent predominant,

perquè moltes de les emissores de més audiència emeten en castellà. Es tracta d'emissores públiques de dependència estatal i d'emissores privades: Radio 1, Onda Cero, Antena 3, Cadena 100, Cadena 40 Principales, M-80 Serie Oro, Radio Dial, Radio Salud, Radio Tiempo, Radio Tele Taxi... I cal recordar la capacitat d'audiència de la ràdio: entre un 50 % i un 60 % de la població de Catalunya escolta diàriament la ràdio.

Tenint en compte aquesta situació, sembla convenient de fer el plantejament de mesures correctores, com ara el fet que totes les emissores de titularitat pública emetin a Catalunya d'una manera preferent o exclusiva en català, o bé que s'estableixin percentatges mínims d'emissió en llengua catalana per a les emissores privades que emetin des de Catalunya, o que els criteris d'us lingüístic siguin tinguts especialment en compte a l'hora de fer concessions d'autoritzacions per a l'establiment de noves emissores que actuïn des de Catalunya.

La televisió

La televisió és el més modern dels mitjans de comunicació inclosos en aquesta intervenció i és també el de més audiència (a l'entorn d'un 90 % de la població de Catalunya veu diàriament televisió). Tot i l'existència de diverses experiències anteriors, no va ser fins a l'octubre de 1956 que s'inaugurà Televisión Española (TVE), amb una sola cadena i amb una programació força limitada. De fet, les emissions de Televisión Española arriben a Barcelona per primer cop l'any 1959, època en què es produeixen les primeres connexions amb Eurovisió i es crea el centre d'emissions de Barcelona (juny de 1959), la producció del qual serà a l'inici exclusivament en castellà.

Amb alguna excepció de caràcter anecdòtic (la intervenció en català de Núria Espert l'any 1962 adreçada als televidents en relació amb les inundacions que s'havien produït a Sabadell i Terrassa), el primer programa transmès en català de TVE en circuit tancat per a Catalunya i Balears va ser una escenificació teatral mensual iniciada el setembre de 1964.

Durant la temporada 1965-1966 es produeixen els primers espais destinats al segon canal de TVE.

L'any 1967 s'inicià la programació de l'espai informatiu en català *Mare Nostrum*, de caràcter mensual. El gener de 1973 es realitzen dos especials musicals dedicats a Lluís Llach i a Maria del Mar Bonet. El mes d'abril de 1973 apareix l'espai *Giravolt*, de periodicitat mensual, i alhora es mantenen *Teatre català* i *Mare Nostrum*.

A partir de la temporada 1974-1975 s'incrementa progressivament la programació en català de TVE, amb *Nova gent*, *Musical català*, *Taller de comèdies*, *Tot art...* En la programació de la temporada 1977-1978 ja s'assoleix la xifra de tretze hores i mitja setmanals en català i es crea el programa *Miramar*, de periodicitat diària.

Des d'aleshores les emissions de TVE en català per mitjà del primer i, sobretot, del segon canal s'han anat consolidant amb una programació estable que inclou serveis informatius. A hores d'ara, però, fóra convenient, especialment arran de l'aparició de les televisions privades, que el segon canal de TVE fos transferit a les comunitats autònomes o, si més no, que emetés només en la llengua oficial pròpia de la comunitat autònoma.

D'altra banda, un fet fonamental en el procés de normalització lingüística va ser la creació l'any 1983 de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió (CCRTV), que va comportar la instauració inicialment d'un primer canal, TV3 (1983), i, sis anys més tard, d'un segon canal, el Canal 33 (1989), tots dos en català. Tant TV3 (sobretot pels informatius i alguns programes de producció pròpia d'èxit) com el Canal 33 (sobretot pels partits de futbol) han assolit uns índexs d'audiència importants.

Ara bé, el panorama televisiu, que havia quedat en una situació força favorable des d'un punt de vista lingüístic arran de la creació de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió, s'ha desequilibrat radicalment a favor del castellà amb l'aparició de les televisions privades: Antena 3 (1989), Tele 5 (1990) i Canal Plus (1990), que emeten d'una manera gairebé exclusiva en castellà.

Lamentablement, la legislació sobre televisió privada no ha tingut en compte la realitat plurilingüe de l'Estat i, doncs, no ha fet una distribució de les concessions d'acord amb aquesta realitat plurilingüe ni ha establert l'obligació d'un percentage mínim de desconnexions territorials, amb l'emissió de programes en les diverses llengües oficials pròpies.

D'altra banda, l'actuació de l'Estat en relació amb les emissions televisives en català ha estat perjudicial en diversos aspectes, com els continuats entrebancs a la recepció dels canals de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió a les altres comunitats autònomes que tenen el català com a llengua oficial pròpia, o la manca de previsió que el català es pugui beneficiar de les emissions televisives per satèl·lit que es facin per mitjà del satèl·lit HISPASAT, el qual comportarà l'entrada en funcionament de cinc nous canals televisius en castellà.

Sorpren que, quinze anys després de la promulgació de la Constitució democràtica, els òrgans centrals de l'Estat continuïn adoptant una actitud de

manca de reconeixement i de respecte a la diversitat lingüística i cultural de l'Estat en aspectes com les televisions privades i les emissions per satèl·lit, a més de les dificultats posades a l'ingrés de les televisions autonòmiques a la UER.

En canvi, cal esmentar com una col·laboració exemplar entre RTVE i la CCRTV en benefici de l'emissió televisiva en català l'acord per a l'establiment del Canal Olímpic, que retransmeté en català els esdeveniments dels Jocs Olímpics de Barcelona de 1992 i, alhora, TVE-2 féu les retransmissions en castellà. El canal Olímpic obtingué uns excel·lents índexs d'audiència.

Al que he exposat fins ara cal afegir l'establiment de diversos canals locals de televisió, que emeten normalment en català, però que tenen una escassa capacitat d'incidència en les xifres globals d'audiència televisiva a Catalunya.

El model lingüístic dels mitjans de comunicació

L'extensió de l'ús del català als mitjans de comunicació ha implicat la necessitat de crear unitats d'assessorament lingüístic en diaris, emissores de ràdio i canals televisius, i fins i tot, en diversos casos, l'adopció de manuals d'estil. En conjunt cal fer una valoració ben positiva de la tasca duta a terme pels assessors lingüístics dels mitjans de comunicació. Certamen la generalització de la presència del català en aquest àmbit ha exigut un esforç notable per donar una resposta adequada a les necessitats lingüístiques derivades d'aquesta implantació tan estesa (esmentem a tall d'exemple l'adopció de mots com *narcotràfic*).

En aquest sentit, cal destacar la publicació de diverses obres de reflexió i debat (per exemple *La llengua als mitjans de comunicació*, València, 1990) i d'alguns interessants manuals sobre aquesta matèria (per exemple Josep Lacreu, *Manual d'ús de l'estàndard oral*, València, 1990, i Eusebi Coromina, *El 9 Nou. Manual de redacció i estil*, Vic, 1991).

Ara bé, s'ha arribat a produir una polèmica d'una certa duresa entre partidaris d'un català més acadèmic o d'un català més permissiu (posicions que han estat batejades, crec que d'una manera impròpia, com a partidaris del *català heavy* i partidaris del *català light*, respectivament). Com he assenyalat a la primera part d'aquesta intervenció, els mitjans de comunicació compleixen una funció modèlica respecte al comportament lingüístic dels seus destinataris. Són una escola de llengua. Sens dubte no fóra aconsellable l'adopció d'un model de llengua encarcarat per als mitjans de comunicació, especialment per als de llengua oral, però sóc un decidit partidari d'incrementar el nivell d'exigència i de qualitat en l'ús de la llengua per part dels mitjans de comunicació, perquè aquest esforç ha de contribuir a difondre entre els

destinatari un interès per conèixer i per usar millor els recursos lingüístics. Constitueixen un mal model per als mitjans de comunicació, des del meu punt de vista, els plantejaments reduccionistes pel que fa al vocabulari que s'hi pot usar o pel que fa a l'adopció amb caràcter clarament preferent de les varietats més locals, que de vegades tenen un caràcter estrictament col·loquial. Aquest plantejament ha inspirat, per exemple, actuacions durament criticades de la direcció de la Televisió Valenciana (Canal 9).

L'experiència ens demostra que és perfectament possible la substitució de manlleus del castellà molt estesos (com *buzón*). Els mitjans de comunicació, conscients de la seva capacitat d'influència en la modificació dels comportaments lingüístics, haurien de contribuir a la difusió de models correctes tant per a l'expressió més acurada com per a l'expressió més informal, incloent-hi l'adopció de solucions creatives coherents amb el sistema intern del català.

No fóra possible tractar d'aquesta matèria sense esmentar l'encert de l'aprovació, pel Parlament de Catalunya, de la Llei 8/1991, de 3 de maig, sobre l'autoritat lingüística de l'Institut d'Estudis Catalans, que es refereix explícitament als mitjans de comunicació de titularitat pública. A més, la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans va aprovar el 21 de setembre de 1990 una important declaració sobre *La llengua i els mitjans de comunicació de massa*, on podem llegir, per exemple: «si bé cal encoratjar els treballs d'especialització funcional de la llengua, com els manuals o normes d'estil amb què diverses entitats públiques i privades (editorials, diaris i revistes, emissores de ràdio i de televisió, entre d'altres) orienten els professionals que hi presten serveis, cal també mirar-les amb prevenció quan, en comptes d'establir noves convencions concordants amb la normativa i relatives a qüestions pendents de resolució, arriben a proscriure elements genuïns i normatius i a forçar-ne la substitució per altres nocius a la salut de la llengua».

Finalment, crec que és just esmentar l'excel·lent tasca que està realitzant la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans en l'elaboració de criteris útils per als mitjans de comunicació, amb l'aprovació i la difusió de la *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana (I: Fonètica —1990—; II: Morfologia —1992—)*.

Amb l'article que ara acabo, he intentat de presentar l'evolució del català en els mitjans de comunicació. En faig un balanç positiu i esperançador. Cal, però, treballar amb fermesa per consolidar els progressos assolits fins ara i per continuar eixamplant la presència del català en aquest sector tan important dins de la societat catalana de l'acabament del segle xx.